

Kuidas toimivad parasiidipeletajad

Kirbud ja puugid on nuhtlus nii loomadele kui nende omanikele. Lisaks hammustustele (ja nendega kaasnevale ärritusele) võivad nii puugid kui kirbud olla ohtlike haigusetkitajate edasikandjad (paeluss, borrelioos, erlihhiios jm).

Haigestunud loomal ei pruugi loomaomanik kirpu ega puuki märganud ollagi, kuid haiguse diagnoosimise ravi on sageli kulukam ja tülikam kui nende kahjuritite ennetamine.

Selleks et kirpe-puuke loomalt eemal hoida või hävitada, on mõistlik kasutada selleks ette nähtud vahendeid. Parasiitide hävitamiseks mõeldud vahendite puhul on positiivne see, et nii väheneb ka parasiitide populatsioon, peletavate vahendite puhul peab parasiit leidma endale uue kaitsetu ohvri (ja võib juhtuda, et selleks olete te ise).

Enamasti kasutatakse nahale tilgutataavaid lahuseid (*spot-on*-tilgad), kaelarihmu või pihustipudelise lahuseid (spreisid).

Toimeaine on kontrollitud

Igal vahendil on omad plussid ja miinused – nagu kõikidel asjadel –, kuid kindlasti saab iga omanik leida oma looma jaoks sobiliku kaitseviisi. Millist vahendit peaks eelistama, ei saa konkreetselt öelda, sest ühele loomale sobib paremini üks, teisele teine vahend. Tootjaid ja toimeaineid on mitmeid ning seetõttu erinevad ka nimetused ning toime efektiivsus. Loomapoodides on müügil peamiselt looduslike toimeainetega vahendid, loomakliinikutes ja -apteekides aga ravimeid sisaldavad preparaadid.

Enne vahendite müügillettidele jõudmist on kontrollitud nende kasutusefektiivsus ja ohutust loomale. Hoollikalt valitud toimeaine – in-sektsiidid – peab tapma kirbud, ole-

REPRO

mata samas loomale toksiline. Lisaks peab toimeaine olema tõhus eri keskkonnaoludes, lõhnatu ja maitsetu, mitte määrima looma karvkattet, vaipu, mööblit ja muid pindu, millega loom kokku puutub.

Kirbu- ja puugikaelarihmade puhul on oluline ka plastist osade vastupidavus, kuna rihma kantakse pidevalt mitu kuud järjest. Kirburihmades olev toimeaine kandub kogu kirbukaelarihma toimimise aja jooksul nahas olevate rasunäärmete kaudu üle looma keha laiali, mõjudes nii kirpudele (mõne rihma puhul ka puukidele) surmavalt.

Kuigi ravimid võetakse kasutusele alles pärast põhjalikke kliinilisi uuringuid, on iga looma tundlikkus erinev ning on juhtumeid, kus mõne vahendi kasutamise tagajärjel on loomal ilmnunud ülitundlikkus – enamasti on selleks nahaärritus ravimi kasutuspiirkonnas, aga on täheldatud ka süljeeritust, närvilisust jms.

Seetõttu võiks looma pärast vahendi pealepanemist mõnda aega jälgida ning kui täheldate midagi eriskummalist, siis pidage nõu loomaarstiga. Iga ravimi kasutamisega kaasneb alati oht kõrvaltoimete tekkeks. Ennekõike tuleb aga enne vahendi loomale panemist lugeda hoolega läbi kasutusjuhend ning vastavalt sellele tegutseda.

Millal mida eelistada

Kuna vahenditel on erinevad toimeained ja toimemehhanismid, ei saa toimimise kohta üldistusi teha. Küll saab aga rääkida praktilisema poole pealt, millal mida võiks eelistada.

Kirbu-puugirihmad on populaarsemad kevadel, sest nende toimeaeg on pikem (4–6 kuud) kui nn täpilahustel (*spot-on*) või spreidel. Samas on nende toime algus aeglasem, s.t kui loomal on juba kirbud, siis need hävivad pikema aja jooksul, kui vedelikke kasutades. Toimeaine on kaelarihma sees ning vabaneb sealt aja jooksul vähehaaval parasiite surmavas koguses.

Osadel rihmadel on sees pulber – ujumise ja pesemise ajaks tuleks see loomalt eemaldada ning panna tagasi siis, kui loom on kuiv.

Imetavatel loomadel pole rihm üldjuhul soovitatav, ka võib rihma närimine saada hukatuslikuks loomapoegadele.

Üldjuhul peaks rihma ning looma naha vahele jääma umbes 1–2 cm laiune vahe, et rihm saaks kaelas ringi käia. Pika- ja paksukarvaliste loomade puhul tuleks jälgida, et rihm ulatuks nahani, muidu ei pruugi soovitud tulemust saada.

Samas ei soovitaks ma rihma kasutada nendel loomadel, kel on tihe kontakt inimestega (eriti lastega).

Spot-on-tilgad on populaarseim vahend, nende toimeaeg on – sõltuvalt preparaadist – 1–2 kuud (puukide vastu võib olla ka vähem). Puugirohketes piirkondades on loomaomanikud kurnud, et mõnikord jääb *spot-on*-tilkadest väheks ning puugid ikka ründavad, sel juhul on tulemuslikum olnud lisaks spreid kasutamine enne loodusesse minekut (kuigi mõni toimeaine ongi selline, et laseb parasiidil loomale tulla ning too hukkub alles siis, kui parasiit on esimese suutäie haugunud).

Sprei on kõige odavam variant (pudelist jagub mitmeks korraks), kuid ka kõige töömahukam – looma nahk peab sellega üleni kokku saama.

Eriti tülikas on see pikakarvaliste loomade puhul. Pesemine ja sage ujumine võivad vahendite mõjuaegu tunduvalt lühendada.

KAIE PÄIKE

loomaarst, loomakliinik Päike